

**Академія адміністративно-правових наук
Науково-дослідний інститут публічного права**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ НАУК
ТА ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ У ГАЛУЗЯХ МОЛОДІ ТА СПОРТУ**
імені академіка Академії АПН Ігоря Пекарєва

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
третьої науково-практичної конференції

Київ – 2026

*Рекомендовано до друку вченою радою Науково-дослідного інституту
морської космічного права, протокол № 12 від 8 липня 2026 р.*

Актуальні проблеми адміністративно-правових наук та публічне адміністрування у галузях молоді та спорту імені академіка Академії АПН Ігоря Пекарева : збірник третіх матеріалів конференції / за заг. ред. В. Галунька. Київ: Академія адміністративно-правових наук, 2026. 42 с.

У збірнику тез третьої науково-практичної конференції «Актуальні проблеми адміністративно-правових наук та публічне адміністрування у галузях молоді та спорту» імені академіка Академії АПН Ігоря Пекарева висвітлено актуальні питання публічного адміністрування в означених сферах життєдіяльності українського суспільства, зокрема в нормативно-правовому аспекті. Також розглянуто процедури кадрової роботи в органах прокуратури, сферу забезпечення наглядової функції прокуратури, питання адміністративно-правового статусу ювенальної превенції національної поліції, адміністративно-правового забезпечення нотаріальної діяльності в Європі, юридичної відповідальності судових експертів у системі адміністративного права, підзаконної правотворчості в публічному адмініструванні будівництва в Україні.

Матеріали видання становлять науковий і практичний інтерес для науковців, викладачів, здобувачів освіти, державних службовців та широкого кола фахівців.

ЗМІСТ

Кальчук О.М. ПЕВНІ ВИДИ ПРОЦЕДУР КАДРОВОЇ РОБОТИ В ОРГАНАХ ПРОКУРАТУРИ.....	4
Трунін Д.Ю. СТРУКТУРА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИН У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАГЛЯДОВОЇ ФУНКЦІЇ ПРОКУРАТУРИ В УКРАЇНІ.....	7
Черняк О.О. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ЮВЕНАЛЬНОЇ ПРЕВЕНЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В УКРАЇНІ.....	13
Бурла І.Г. ПІДЗАКОННА ПРАВОТВОРЧІСТЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ БУДІВНИЦТВА В УКРАЇНІ.....	17
Онищук О.О. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НОТАРІАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЄВРОПІ.....	21
Фелик О.В. АДМІНІСТРАТИВНІ ОРГАНИ ЯК СУБ'ЄКТИ ПІДЗАКОННОЇ ПРАВОТВОРЧОСТІ В УКРАЇНІ: КОМПЕТЕНЦІЙНИЙ АСПЕКТ.....	25
Тополя Р.В. ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СУДОВИХ ЕКСПЕРТІВ У СИСТЕМІ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА УКРАЇНИ.....	29
Руденко М.М. ПЕВНІ АСПЕКТИ КОМПЕТЕНЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ.....	33
Горінов П.В. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ.....	37
Перелік авторів.....	42

ДОПОВІДІ

КАЛЬЧУК Олексій Миколайович,

кандидат юридичних наук,

докторант Київського університету інтелектуальної власності та права,

<https://orcid.org/0009-0002-0582-8168>

ПЕВНІ ВИДИ ПРОЦЕДУР КАДРОВОЇ РОБОТИ В ОРГАНАХ ПРОКУРАТУРИ

Кадрові процедури в органах прокуратури є важливим елементом забезпечення ефективного функціонування прокуратури та реалізації її кадрової політики. У сучасних умовах реформування правоохоронної системи особливого значення набувають питання нормативного врегулювання, системності та прозорості кадрових процесів, спрямованих на формування професійного й добросовісного кадрового складу. Водночас наукові підходи до визначення змісту, структури та видів кадрових процедур характеризуються різноманітністю, що зумовлює потребу їх подальшого теоретичного осмислення та узагальнення. Аналіз чинного законодавства та наукових джерел свідчить про комплексний характер кадрових процедур, які охоплюють усі етапи проходження служби – від добору кандидатів до припинення службових правовідносин і професійного розвитку працівників.

Процедури кадрової роботи в органах прокуратури здійснюються на підставі спеціального положення, яке визначає основні напрямки кадрової діяльності та її правову основу, сформовану нормами конституційного, трудового та спеціального законодавства. До основних кадрових процедур належать призначення, переміщення і переведення прокурорів, їх призначення на адміністративні посади, звільнення, підвищення кваліфікації, застосування заохочень і дисциплінарної відповідальності, а також питання мобілізаційної підготовки та кадрового забезпечення державної служби. Процедура призначення на посаду прокурора передбачає перевірку відповідності кандидата встановленим вимогам, дослідження можливого конфлікту

інтересів, проходження кваліфікаційних та спеціальних перевірок, спеціальної підготовки й конкурсного добору. Завершальним етапом цієї процедури є ухвалення індивідуального адміністративного акта про призначення особи на посаду прокурора або відмову в такому призначенні. Переміщення та переведення прокурорів здійснюються у визначеному порядку з урахуванням наявності вакантних посад, заяви прокурора та результатів конкурсних процедур у випадках, передбачених законодавством [1].

Відповідно до положень законодавства, що регулює діяльність органів прокуратури та проходження державної служби, А. Рубан виділяє кілька основних видів процедур кадрової роботи в органах прокуратури. До них учений відносить процедури добору та призначення на посаду прокурорів і державних службовців, процедури переміщення по службі в органах прокуратури, переведення прокурорів до інших органів прокуратури, а також процедури підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрів. Окреме місце серед них займають процедури звільнення прокурорів і державних службовців із займаних посад. Водночас дослідник пропонує класифікувати зазначені процедури на дві самостійні групи залежно від категорії працівників, щодо яких вони застосовуються. До першої групи належать адміністративні процедури кадрової роботи стосовно прокурорів, а до другої – адміністративні процедури кадрової роботи щодо державних службовців, які здійснюють свою діяльність в органах прокуратури [2].

Науковий інтерес становлять альтернативні підходи до визначення видів процедур кадрової роботи у правоохоронній сфері, які відображають комплексний характер кадрового забезпечення. У межах такого підходу до кадрових процедур відносять заходи професійної орієнтації та популяризації служби, що реалізуються через інформаційні, освітні та комунікаційні заходи. Важливе місце займають організаційно-штатні процедури, пов'язані з визначенням чисельності персоналу, плануванням кадрових потреб, оптимізацією структури та управлінням службовим навантаженням. До кадрової роботи також належать процедури оформлення службових

правовідносин, добору, розстановки, оцінювання та просування персоналу, включаючи конкурсні та атестаційні механізми. Окремий напрямок становлять ведення кадрового резерву, аналіз кадрового потенціалу, ротація кадрів, створення умов для професійного й кар'єрного розвитку працівників, а також їх матеріальне та соціальне забезпечення [3].

На окрему увагу заслуговує підхід до визначення видів кадрового забезпечення, відповідно до якого вони розглядаються як форми реалізації кадрових процедур у діяльності правоохоронних органів. У межах такого підходу до них належать механізми добору кандидатів на посади, що включають тестування професійних знань і загальних компетентностей, психологічне оцінювання, співбесіди та застосування спеціальних засобів перевірки достовірності інформації. Самостійне місце посідають процедури обстеження кандидатів, які охоплюють медичні огляди та перевірку фізичного й психофізіологічного стану осіб, що претендують на проходження служби. Окремий блок становлять процедури прийняття на службу та призначення на посади, які реалізуються через видання відповідних адміністративних актів, укладення контрактів і складення присяги. До кадрових процедур також належать механізми службового переміщення та кар'єрного просування, що передбачають оцінювання професійних якостей, рівня доброчесності та відповідності встановленим вимогам [4].

Системний характер кадрових процедур зумовлює потребу їх детальної класифікації та узагальнення наукових підходів до визначення основних видів таких процедур. У межах дослідження діяльності Національної поліції України Х. Солнцева та Р. Шаповал виокремлюють процедури добору кандидатів на службу, які включають професійне тестування, оцінювання загальних здібностей, психологічне обстеження та проведення співбесід. Самостійне місце серед них займають процедури медичного контролю, спрямовані на перевірку стану здоров'я кандидатів та їх професійної придатності до проходження служби. Окрему групу становлять процедури прийняття особи на службу та її офіційного призначення на відповідну посаду.

Важливе значення мають також кадрові процедури, що реалізуються у процесі службового просування та кар'єрного розвитку працівників поліції [5].

Отже, кадрові процедури в органах прокуратури становлять систему правоврегульованих організаційних та управлінських дій, спрямованих на формування, розвиток і забезпечення належного функціонування кадрового потенціалу органів прокуратури. Їх нормативну основу складають положення законодавства про прокуратуру, державну службу та кадрову роботу, які визначають порядок реалізації кадрової політики та проходження служби. До основних видів кадрових процедур належать добір і призначення на посади, переміщення та переведення працівників, підвищення кваліфікації, службове просування, застосування заходів заохочення і відповідальності, а також припинення службових правовідносин. Наукові підходи до класифікації кадрових процедур свідчать про їх комплексний характер та охоплення всіх етапів роботи з персоналом – від професійної орієнтації кандидатів і конкурсного відбору до оцінювання результатів службової діяльності та кар'єрного розвитку працівників.

Література

1. Про затвердження Положення про організацію кадрової роботи в органах прокуратури України: Наказ Офісу Генерального прокурора від 10 лютого 2022 № 25 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0025905-22#Text>
2. Рубан А. Г. Проблемні питання адміністративних процедур кадрової роботи в органах прокуратури щодо прокурорів. Науковий вісник публічного та приватного права. Вип. 3. Том. 2. 2018. С. 48–54.
3. Андренко С. О. Адміністративно-правові засади кадрового забезпечення органів внутрішніх справ України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2015. 20 с.
4. Грітчина В. Ю. Адміністративно – правове забезпечення кадрових процедур в Національній поліції України: автореф. дис.... канд. юрид. наук. Київ, 2017. 18 с.
5. Шаповал Р., Солнцева Х. Оптимізація адміністративних процедур кадрової політики Національної поліції України. Підприємництво, господарство і право. 2020. № 12. С.157–163.

ТРУНІН Даниїл Юрійович,
здобувач Науково-дослідного інституту публічного права,

СТРУКТУРА АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ВІДНОСИН У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАГЛЯДОВОЇ ФУНКЦІЇ ПРОКУРАТУРИ В УКРАЇНІ

Функціонування прокуратури як важливого суб'єкта публічної влади нерозривно пов'язане з реалізацією наглядової функції, спрямованої на забезпечення законності та захист прав і свобод людини. Ефективність виконання цієї функції значною мірою залежить від належного правового врегулювання адміністративно-правових відносин, що виникають у процесі здійснення наглядової діяльності. Особливого значення набуває дослідження їх структури, оскільки саме через взаємодію суб'єктів, об'єктів, юридичного змісту та юридичних фактів забезпечується реалізація відповідних повноважень і досягнення публічно значущих цілей. Сучасний розвиток адміністративного права зумовлює переосмислення традиційних підходів до змісту адміністративно-правових відносин та їх ролі у забезпеченні належного функціонування органів прокуратури. Водночас посилення людиноцентрованої спрямованості публічного адміністрування актуалізує потребу поглибленого аналізу правових зв'язків, що виникають у сфері наглядової діяльності.

Юридичний зміст правовідносин становить сукупність суб'єктивних прав і юридичних обов'язків, що визначають правовий зв'язок між його учасниками. Такі відносини є різновидом суспільних відносин, у яких кожна сторона наділяється певними правами та обов'язками, установленними нормами права. Юридичний зміст відображає закріплену у праві модель дозволеної, можливої та належної поведінки суб'єктів. Узаємодія суб'єктивних прав і юридичних обов'язків забезпечує впорядкованість і визначеність правових зв'язків у суспільстві. Наявність відповідних правоможностей і обов'язків є необхідною умовою існування будь-яких правовідносин, оскільки саме вони формують їхню внутрішню структуру. Практична реалізація юридичного змісту виявляється у фактичних діях

суб'єктів під час здійснення наданих їм прав і виконання встановлених обов'язків. Водночас він виконує роль правової форми, що забезпечує упорядкування суспільних відносин та узгодження інтересів їх учасників [1].

На думку професора В. Колпакова, структура адміністративно-правових відносин становить собою впорядковану сукупність узаємопов'язаних елементів, які забезпечують реалізацію публічно-правового регулювання та взаємодію між публічною адміністрацією і приватними особами. Її складовими є суб'єкти, об'єкти, юридичний зміст і юридичні факти, що є підставами для виникнення, зміни або припинення відповідних правових відносин. До суб'єктів належать органи публічної адміністрації, їх посадові особи, фізичні та юридичні особи, які мають адміністративну правосуб'єктність. Об'єктами є публічні інтереси, адміністративні послуги, результати діяльності публічної адміністрації, поведінка учасників та інші соціальні цінності, з приводу яких виникають відповідні правові зв'язки. Юридичний зміст адміністративно-правових відносин становлять взаємопов'язані суб'єктивні права та юридичні обов'язки учасників, спрямовані на виконання публічних завдань і забезпечення прав, свобод та законних інтересів осіб. У сучасних умовах адміністративно-правові відносини охоплюють не лише владно-розпорядчі зв'язки, а й сервісні, реординаційні та адміністративно-процедурні форми взаємодії між публічною адміністрацією та громадянами [2].

Головним об'єктом зазначених адміністративно-правових відносин є нагляд як самостійна функція прокуратури, передусім інститут наглядової діяльності, сформований сукупністю доктринальних підходів, принципів адміністративного права та нормативно закріплених повноважень прокурора щодо забезпечення законності. У цьому контексті нагляд розглядається як окремий об'єкт адміністративно-правового регулювання, оскільки його зміст пов'язаний із перевіркою відповідності діяльності підконтрольних суб'єктів вимогам законодавства, виявленням порушень та застосуванням передбачених законом заходів прокурорського реагування. Поряд із цим додатковими

об'єктами таких правовідносин є суспільні цінності, що перебувають під правовою охороною, зокрема стан законності в діяльності органів досудового розслідування, оперативно-розшукових підрозділів, установ виконання покарань та інших суб'єктів публічної влади. Важливе місце серед цих об'єктів займають права, свободи та законні інтереси людини і громадянина, які можуть зазнавати впливу у сфері кримінальної юстиції та під час застосування заходів державного примусу. Саме тому адміністративно-правові відносини, пов'язані з реалізацією наглядової функції прокуратури, мають людиноцентровану спрямованість [3; 4].

Юридичні факти в цій сфері характеризуються різноманітністю та відображають динамічний характер реалізації наглядової діяльності прокуратури. Прикладом такого юридичного факту у сфері підзаконної правотворчості є видання Генеральним прокурором наказу від 25 червня 2024 року № 153 «Про затвердження Інструкції про порядок розгляду звернень і запитів в органах прокуратури України, Порядку організації та проведення особистого прийому громадян в органах прокуратури України». Факт ухвалення та набрання чинності зазначеним нормативним адміністративним актом став підставою для формування нових адміністративно-правових норм, якими врегульовано процедури прийняття, реєстрації, розгляду та контролю за зверненнями громадян, депутатськими зверненнями, адвокатськими запитами та іншими видами взаємодії з органами прокуратури. У результаті було деталізовано компетенцію прокурорів та інших працівників прокуратури щодо ухвалення адміністративних рішень у сфері розгляду звернень. Вагоме значення для здійснення наглядової діяльності має закріплення в Інструкції порядку контролю за результатами розгляду звернень, ведення наглядових проваджень і перевірки дотримання законності під час розгляду скарг на дії органів досудового розслідування [5].

У межах здійснення процесуального керівництва досудовим розслідуванням прокурори наділені правом витребувати матеріали кримінальних проваджень, доручати проведення слідчих (розшукових) та

негласних слідчих (розшукових) дій, брати безпосередню участь у їх проведенні, звертатися до слідчого судді з відповідними клопотаннями, ухвалювати рішення про повідомлення особі про підозру, затверджувати обвинувальні акти, а також реалізовувати інші повноваження, передбачені Кримінальним процесуальним кодексом України. Реалізація зазначених повноважень має здійснюватися виключно відповідно до Конституції України, Закону України «Про прокуратуру», КПК України та відомчих підзаконних нормативно-правових актів. При виконанні своїх функцій прокурори зобов'язані дотримуватися принципів законності, неупередженості, незалежності та забезпечувати належний рівень захисту прав і свобод людини. Водночас вони користуються правом на гарантії незалежності у професійній діяльності, належне матеріальне й організаційне забезпечення, проходження професійної підготовки та підвищення кваліфікації. До їхніх прав також належать безпечні умови праці та захист від будь-яких форм незаконного впливу чи втручання у здійснення службових повноважень [3; 6; 7].

Отже, адміністративно-правові відносини у сфері реалізації наглядової функції прокуратури становлять собою складну систему правових зв'язків, структура яких охоплює суб'єктів, об'єкти, юридичний зміст і юридичні факти. Їх зміст визначається взаємопов'язаними суб'єктивними правами та юридичними обов'язками учасників, спрямованими на забезпечення законності та належне виконання публічних завдань. Характерною особливістю цих правовідносин є поєднання публічно-правової природи з людиноцентрованою спрямованістю, що виявляється у пріоритеті захисту прав, свобод і законних інтересів особи. Виникнення, зміна та припинення таких правовідносин зумовлюються юридичними фактами, які забезпечують практичну реалізацію адміністративно-правових норм і конкретизацію повноважень учасників. Реалізація наглядових повноважень передбачає наявність належних правових гарантій, що забезпечують ефективне виконання покладених функцій та додержання вимог законності.

Література

1. Романова І. Розуміння поняття правовідносин. Новітні кримінально-правові дослідження 2017 : збірник наукових праць. Київ, 2017. С. 316–319.
2. Колпаков В. Адміністративно-правові відносини: поняття та види. Юридичний науковий електронний журнал. 2013. № 1. С. 101–102.
3. Шапошник А. Адміністративно-правові засади діяльності прокурора в Україні : дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право». Суми : Сумський державний університет, 2023. 279 с.
4. Сірко В. С. Контрольна функція прокуратури у сфері дотримання адміністративного законодавства органами публічної адміністрації. Український політико-правовий дискурс. 2025. № 13. <https://doi.org/10.5281/zenodo.16617804>.
5. Про затвердження Інструкції про порядок розгляду звернень і запитів в органах прокуратури України, Порядку організації та проведення особистого прийому громадян в органах прокуратури України : наказ Генерального прокурора від 25 червня 2024 року № 153. Офіс Генерального прокурора. 2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0153905-24>
6. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 року № 4651-VI. Законодавство України. Верховна Рада України. 2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
7. Про організацію діяльності прокурорів у кримінальному провадженні : Наказ Генерального прокурора від 30 вересня 2021 року № 309. Офіс Генерального прокурора. 2025. URL: <https://gp.gov.ua>

ЧЕРНЯК Оксана Олегівна

адвокат, PhD, викладач-сумісник кафедри адміністративного права, інтелектуальної власності та цивільно-правових дисциплін Київського університету інтелектуальної власності та права,
ORCID ID: 0000-0003-0991-4477

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ЮВЕНАЛЬНОЇ ПРЕВЕНЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ В УКРАЇНІ

Забезпечення прав і законних інтересів дітей належить до пріоритетних напрямків діяльності держави та потребує функціонування ефективного механізму їх адміністративно-правового захисту. Важливе місце в цьому механізмі займають підрозділи ювенальної превенції Національної поліції України, діяльність яких спрямована на профілактику правопорушень серед дітей, запобігання дитячій бездоглядності та захист прав дитини. Наукові підходи до визначення адміністративно-правового статусу підрозділів ювенальної превенції характеризуються різноманітністю та відсутністю єдиного розуміння його змісту і структурних елементів. Водночас більшість дослідників пов'язують його із сукупністю цілей, завдань, функцій, принципів діяльності, організаційної побудови та компетенції відповідного суб'єкта публічного адміністрування.

Є. Зеленський та О. Карпенко зазначають, що адміністративно-правовий статус підрозділів ювенальної превенції визначає їх правове положення в системі суспільно-правових відносин у сфері внутрішніх справ держави. Учені підтримують підхід, відповідно до якого структура адміністративно-правового статусу органу виконавчої влади складається з цільового, організаційно-структурного та компетенційного блоків. До цільового блоку вони відносять цілі, завдання, функції та принципи діяльності підрозділів ювенальної превенції. Організаційно-структурний блок охоплює порядок створення, реорганізації та ліквідації підрозділів, їх структуру і систему підпорядкування. Компетенційний блок включає сукупність владних повноважень та сферу компетенції підрозділів ювенальної превенції. Адміністративно-правовий статус підрозділів ювенальної превенції розкривається через визначення їх

цілей, завдань, функцій, принципів діяльності, повноважень, структури та підпорядкування [1].

О. Мороз і К. Костовська зазначають, що статус визначається нормами адміністративного права та відображає правове становище суб'єкта в державному механізмі й системі суспільних зв'язків. Підкреслюється, що сутність такого статусу виявляється через цілі, завдання та принципи діяльності відповідного органу, а також через можливості, необхідні для реалізації його функційного призначення. Вони наголошують, що адміністративно-правовий статус є складним за своєю структурою явищем, щодо змісту якого в науці адміністративного права відсутній єдиний підхід. Поняття адміністративно-правового статусу розкривається через права та обов'язки конкретного суб'єкта правовідносин, закріплені у нормативно-правових актах. Також зазначається, що важливими складовими адміністративно-правового статусу є організаційно-структурні елементи, компетенція та нормативно визначені повноваження суб'єкта [2].

Т. Назар зазначає, що адміністративно-правовий статус є складним правовим явищем, щодо змісту та елементного складу якого в юридичній науці відсутній єдиний підхід. Підкреслюється, що правовий статус є більш широким поняттям, оскільки охоплює адміністративно-правовий статус і визначає загальне правове становище суб'єкта через сукупність його прав та обов'язків. Для аналізу адміністративно-правового статусу запропоновано використовувати класифікацію, відповідно до якої він складається з цільового, організаційно-структурного та компетенційного блоків. Цільовий блок охоплює мету, завдання та функції діяльності, організаційно-структурний визначає порядок створення, реорганізації та підпорядкованість органу, а компетенційний розкриває сукупність владних повноважень і підвідомчості. Зазначається, що структурні елементи адміністративно-правового статусу закріплюються адміністративно-правовими нормами та визначають правове становище відповідного суб'єкта у системі публічного адміністрування [3].

Відповідно до Закону України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» адміністративно-правовий статус ювенальної превенції Національної поліції визначається через систему її прав та обов'язків у сфері захисту прав дітей і профілактики правопорушень серед них. До компетенції підрозділів ювенальної превенції належить проведення профілактичної роботи щодо запобігання правопорушенням дітей та виявлення причин і умов, що сприяють їх вчиненню. Важливим напрямком діяльності є розгляд заяв і повідомлень про правопорушення, вчинені дітьми, а також здійснення заходів щодо їх припинення та розкриття. Підрозділи ювенальної превенції здійснюють розшук дітей, які зникли, залишили сім'ї або навчальні заклади, та забезпечують їх повернення або подальше влаштування відповідно до законодавства. До їх повноважень також належить виявлення осіб, які втягують дітей у злочинну чи іншу антигромадську діяльність, а також батьків чи законних представників, які не виконують обов'язків щодо виховання дітей. Ювенальна превенція веде облік неповнолітніх правопорушників, здійснює профілактичний вплив та взаємодіє зі службами у справах дітей щодо їх соціального захисту [4].

Підрозділи ювенальної превенції здійснюють профілактичну діяльність, спрямовану на запобігання вчиненню дітьми адміністративних і кримінальних правопорушень, а також на усунення причин і умов, що цьому сприяють. До їх основних повноважень належить ведення профілактичного обліку дітей, схильних до правопорушень, та здійснення щодо них заходів індивідуальної профілактики. Важливим напрямком діяльності є участь у встановленні місця перебування безвісно зниклих дітей та здійснення заходів щодо запобігання дитячій бездоглядності. Підрозділи ювенальної превенції також реалізують повноваження у сфері запобігання та протидії домашньому насильству, учиненому дітьми або стосовно них. Їх діяльність передбачає взаємодію з органами державної влади, органами місцевого самоврядування, громадськими та міжнародними організаціями з питань захисту прав дітей [5].

Отже, адміністративно-правовий статус підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України визначається сукупністю нормативно закріплених цілей, завдань, функцій, організаційно-структурних елементів та компетенції. У науковій літературі переважає підхід, відповідно до якого його структура складається з цільового, організаційно-структурного та компетенційного блоків, що забезпечують комплексне розкриття правового становища відповідного суб'єкта. Нормативно-правове регулювання діяльності підрозділів ювенальної превенції визначає їх місце в системі органів публічного адміністрування та сферу реалізації владних повноважень щодо захисту прав дітей. Зміст їх адміністративно-правового статусу охоплює профілактичну, правоохоронну, соціально-захисну та координаційну діяльність у сфері охорони дитинства.

Література

1. Зеленський Є. С., Карпенко О. М. Адміністративно-правовий статус підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України // Публічне право. 2021. № 1 (41). С. 64–70. DOI: 10.32782/2306-9082/2021-41-6.
2. Мороз О. Б., Костовська К. М. Адміністративно-правовий статус підрозділів ювенальної превенції Національної поліції як суб'єктів профілактики правопорушень // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право. 2022. Вип. 69. С. 304–310. DOI: 10.24144/2307-3322.2021.69.51.
3. Назар Т. Я. Адміністративно-правовий статус підрозділів ювенальної превенції Національної поліції як суб'єктів профілактики правопорушень // Юридичний науковий електронний журнал. 2020. № 4. С. 188–200. DOI: 10.32782/2524-0374/2020-4/44.
4. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей : Закон України від 24 січня 1995 № 20/95-ВР. Верховна Рада України. 2026. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/20/95-%D0%B2%D1%80>
5. Про затвердження Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України : Наказ; МВС України від 19 грудня 2017 № 1044. Верховна Рада України. 2026. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0686-18>

БУРЛА Ілля Григорович,
доктор філософії у галузі «Право»,
старший науковий співробітник Науково-дослідного інституту морського
та космічного права,
ORCID: 0009-0006-5905-2843

ПІДЗАКОННА ПРАВОТВОРЧІСТЬ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ БУДІВНИЦТВА В УКРАЇНІ

Підзаконні нормативно-правові акти посідають важливе місце у правовій системі України та становлять невід’ємний елемент механізму правового регулювання суспільних відносин. Їх основне призначення полягає в конкретизації та деталізації положень Конституції України, законів і міжнародних угод, а також у забезпеченні їх практичного впровадження у діяльність органів публічної адміністрації та суб’єктів господарювання. У межах континентальної (романо-германської) правової сім’ї зазначені акти відносять до вторинних джерел права, однак вони мають обов’язковий характер і регулюють значну кількість суспільних відносин. Видання таких актів здійснюється уповноваженими суб’єктами в межах наданої їм компетенції, що зумовлює їх підзаконний характер та потребу дотримання встановлених процедур прийняття, державної реєстрації й контролю за їх відповідністю законодавству.

Н. Атаманчук ґрунтовно дослідила зміст і функційне призначення підзаконних нормативно-правових актів у системі законодавства України крізь призму ухвалення Закону України «Про правотворчу діяльність». У дослідженні особливу увагу приділено їх основним ознакам та юридичній природі як актів, що видаються на підставі та на виконання Конституції України, законів і міжнародних угод. Ученою класифіковано підзаконні нормативно-правові акти за суб’єктним складом та юридичними критеріями, що сприяє визначенню їх місця в системі джерел права та нормативній ієрархії. Наголошено на значенні підзаконної правотворчості як важливого інструмента правового регулювання, який забезпечує своєчасну

конкретизацію та практичну реалізацію законодавчих приписів. Окрему увагу приділено питанням державної реєстрації підзаконних актів, проведення їх правової експертизи та порядку припинення їх дії або скасування [1].

Ю. Тарасюк зазначає, що підзаконні нормативно-правові акти у сфері житлового будівництва мають визначальне значення для реалізації адміністративно-правового регулювання на практиці. Їх основною функцією є деталізація законодавчих положень і врегулювання процедур взаємодії між органами публічної адміністрації і суб'єктами містобудівної діяльності. Науковець наголошує на доцільності ухвалення окремого урядового акта, який би встановлював чіткий порядок і механізми такої взаємодії. Водночас підкреслює, що чинна система нормативного регулювання характеризується наявністю колізій, дублюванням окремих положень та прогалинами у правовому регулюванні, що негативно впливає на правозастосовну практику та створює передумови для зловживань. Для усунення зазначених недоліків пропонується здійснити систематизацію нормативно-правового масиву у сфері будівництва із використанням механізму адміністративної процедури [2].

Відповідно до Закону України «Про правотворчу діяльність» підзаконні нормативно-правові акти є складовим елементом системи національного законодавства та включають нормативні акти, що ухвалюються або видаються суб'єктами правотворчої діяльності, повноваження яких визначені Конституцією України та законами України. Незважаючи на нижчу юридичну силу порівняно із законами, вони виконують важливе призначення щодо конкретизації, деталізації та забезпечення практичної реалізації законодавчих положень. До таких актів належать укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, накази міністерств, а також нормативні акти інших центральних і місцевих органів виконавчої влади.

Законодавством передбачено обов'язковість їх відповідності нормативно-правовим актам вищої юридичної сили, дотримання принципів правотворчої діяльності та забезпечення системності правового регулювання.

Крім того під час розроблення проекту первинного Закону передбачається потреба обґрунтування потреби ухвалення підзаконних нормативно-правових актів та подання переліку документів, необхідних для реалізації його положень. Такий механізм сприяє узгодженості нормативного регулювання та мінімізує ризики виникнення прогалин і колізій у законодавстві [3].

У сфері житлового будівництва видання підзаконних нормативно-правових актів здійснюється на основі системи базових законодавчих актів, які формують організаційно-правові засади функціонування та розвитку будівельної галузі. Одним із ключових нормативних актів у цій сфері є Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності», який визначає правові та організаційні основи планування і забудови територій, здійснення містобудівної діяльності, розроблення містобудівної документації та реалізації інвестиційно-будівельних проєктів. Положення зазначеного Закону надалі деталізовано та розвинено в постановах Кабінету Міністрів України, наказах центральних органів виконавчої влади, державних будівельних нормах та інших підзаконних нормативно-правових актах. Саме ці акти встановлюють адміністративні процедури, порядок видання дозвільної документації, механізми здійснення державного архітектурно-будівельного контролю та вимоги до учасників будівельного процесу [4].

Одним із прикладів практичної реалізації підзаконного нормативно-правового регулювання у сфері житлового будівництва є наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 3 липня 2018 року № 158. Зазначеним актом затверджено Порядок проведення технічного обстеження та прийняття в експлуатацію індивідуальних садибних, садових і дачних будинків, а також споруд, зведених без отримання дозвільного документа на виконання будівельних робіт. Цей документ деталізує положення Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» щодо врегулювання правового статусу самочинно збудованих об'єктів, які належать до класу наслідків СС1. Порядок визначає послідовність проведення технічного обстеження, вимоги до виконавців таких

робіт, а також процедуру прийняття відповідних об'єктів в експлуатацію. Ним передбачено використання Реєстру будівельної діяльності, можливість подання декларацій через портал «Дія» та визначено повноваження органів державного архітектурно-будівельного контролю. Крім того акт регламентує підстави для безоплатної реєстрації об'єктів, звільнення від застосування штрафних санкцій, внесення змін до технічного паспорта та подальше укладення угод на отримання комунальних послуг [5].

Отже, підзаконні нормативно-правові акти є важливим елементом механізму правового регулювання, оскільки забезпечують конкретизацію та практичну реалізацію положень Конституції України, законів і міжнародних договорів у діяльності органів публічної адміністрації та інших суб'єктів правовідносин. Їх видання здійснюється уповноваженими суб'єктами в межах визначеної компетенції, що зумовлює потребу дотримання вимог щодо законності, державної реєстрації та відповідності актам вищої юридичної сили. Наукові дослідження підкреслюють значення підзаконної правотворчості для забезпечення ефективного функціонування системи законодавства, визначення місця таких актів у нормативній ієрархії та вдосконалення процедур їх ухвалення і застосування.

Література

1. Атаманчук Н. І. Місце та роль підзаконних нормативно-правових актів в системі чинного законодавства України. Нове українське право. 2024. Вип. 3. С. 69–78. DOI: <https://doi.org/10.51989/NUL.2024.3.8>
2. Тарасюк Ю. В. Адміністративно-правове забезпечення житлового будівництва в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Приватний вищий навчальний заклад «Університет сучасних знань», Сумський державний університет. Суми, 2021. 228 с.
3. Про правотворчу діяльність : Закон України від 24 серпня 2023 № 3354-IX. Верховна Рада України. 2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3354-20>
4. Про регулювання містобудівної діяльності : Закон України від 17 лютого 2011 № 3038-VI. Верховна Рада України. 2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/3038-17>
5. Про затвердження Порядку проведення технічного обстеження і прийняття в експлуатацію індивідуальних (садибних) житлових будинків, садових, дачних будинків, господарських (присадибних) будівель і споруд, будівель і споруд сільськогосподарського призначення, що за класом наслідків

(відповідальності) належать до об'єктів з незначними наслідками (СС1), збудовані на земельній ділянці відповідного цільового призначення без дозвільного документа на виконання будівельних робіт : Наказ; Мінрегіон України від 03 липня 2018 № 158. Верховна Рада України. 2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0976-18>

ОНИЩУК Олександр Олександрович,

кандидат юридичних наук, доцент,

старший науковий співробітник Науково-дослідного інституту морського та космічного права, здобувач наукового ступеня доктора наук,

<https://orcid.org/0009-0004-1615-305X>

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НОТАРІАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЄВРОПІ

Адміністративно-правове забезпечення нотаріальної діяльності займає важливе місце в системі сучасного публічного адміністрування, оскільки спрямоване на забезпечення правової визначеності, охорону прав та законних інтересів учасників правовідносин і належне функціонування інституту нотаріату. Разом із тим поглиблення європейських інтеграційних процесів, активізація транскордонних правовідносин та ускладнення юридичних процедур зумовлюють потребу вдосконалення правових і організаційних механізмів здійснення нотаріальної діяльності. Наукова проблематика в цій сфері пов'язана з відсутністю єдиного підходу до визначення місця нотаріату в системі публічної влади, співвідношення державного контролю та професійного самоврядування, а також меж компетенції нотаріусів у різних європейських правових системах.

Е. Бергаміні зазначає, що адміністративно-правове забезпечення нотаріальної діяльності в державах Європейського Союзу орієнтоване на розширення участі нотаріусів у виконанні публічно значущих повноважень з метою підвищення ефективності правової системи та зменшення навантаження на судові органи. Підкреслюється, що правовий статус нотаріуса поєднує риси публічного посадовця та представника незалежної юридичної професії, який здійснює свою діяльність на підставі делегованих

державою повноважень. Наголошується, що нотаріальна діяльність має виражений превентивний характер, оскільки сприяє забезпеченню законності правочинів, правової визначеності та запобіганню виникненню правових суперечок без потреби судового втручання. Установлено, що в окремих державах-членах Європейського Союзу нотаріусам передано повноваження щодо оформлення спадкових правовідносин, розірвання шлюбу за взаємною згодою сторін, здійснення корпоративних процедур та виконання інших юридичних дій, які раніше належали до компетенції судових органів [1].

К. Гусаров, О. Щокіна, І. Череватенко та інші науковці розглядають нотаріальну діяльність через призму правового статусу нотаріуса та реалізації ним превентивної функції в механізмі захисту прав людини. Зазначається, що нотаріат є інститутом, якому державою делеговано повноваження щодо здійснення публічно значущої діяльності, пов'язаної з посвідченням прав, юридичних фактів та інших юридично значущих обставин. Підкреслюється, що головним призначенням нотаріальної діяльності є забезпечення реалізації, охорони та захисту прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб через учинення нотаріальних дій. Визначено, що нотаріус здійснює не лише посвідчувальні повноваження, а й виконує консультативну та правозахисну функції, спрямовані на підвищення рівня правової визначеності у суспільних відносинах. Особлива увага приділяється превентивній функції нотаріату, зміст якої полягає в запобіганні правопорушенням, конфліктам і правовим суперечкам через роз'яснення правових наслідків дій та перевірку їх відповідності вимогам законодавства [2].

К. Дельмас досліджує нотаріальну діяльність у Франції як професійну сферу, що здійснюється під державним наглядом та пов'язана з виконанням публічно значущих юридичних функцій. Зазначається, що французькі нотаріуси мають статус публічних і міністерських посадових осіб, які здійснюють посвідчення документів та реалізують повноваження, делеговані державою. Наголошується, що система організації французького нотаріату характеризується високим рівнем професійного самоврядування, яке

реалізується через діяльність національних, регіональних та департаментських органів нотаріального співтовариства. Установлено, що порядок доступу до професії, призначення нотаріусів та здійснення ними професійної діяльності перебувають під контролем державних органів, насамперед Міністерства юстиції Франції. Учена підкреслює, що законодавчі реформи, проведені 2015 року, сприяли розширенню доступу до нотаріальної професії та збільшенню кількості нотаріусів. Значну увагу приділено трансформації організаційних засад діяльності нотаріату, що супроводжується змінами у структурі професії та механізмах реалізації нотаріальних функцій [3].

У Регламенті (ЄС) 2016/1104 визначено правові механізми юрисдикції, вибору застосовного права, а також визнання і виконання рішень, що стосуються майнових наслідків зареєстрованих партнерств у державах-членах Європейського Союзу. Документ закріплює поняття автентичного акта як документа, який був офіційно оформлений або зареєстрований уповноваженим органом, а його достовірність підтверджена компетентною публічною владою. Регламент передбачає можливість здійснення відповідних повноважень не лише державними органами, а й представниками окремих юридичних професій та іншими суб'єктами, наділеними компетенцією у відповідній сфері та правом ухвалювати рішення, юридичні наслідки яких прирівнюються до судових рішень. Значну увагу приділено питанням визнання та використання автентичних актів на території різних держав-членів, забезпеченню їх доказової сили та визначенню процедур оскарження їхньої автентичності [4].

У Цивільному кодексі Франції нотаріальна діяльність розглядається як важливий елемент правового забезпечення окремих цивільно-правових процедур та механізмів реалізації приватних прав. Кодекс передбачає участь нотаріуса у процедурі розірвання шлюбу за взаємною згодою подружжя шляхом передання відповідного акта на зберігання до нотаріального архіву. Нормативні положення закріплюють за нотаріусом повноваження щодо офіційного зберігання документа, який підтверджує досягнення сторонами

домовленостей з питань припинення шлюбу. У такому разі нотаріус забезпечує дотримання вимог щодо форми документа та надає йому належної юридичної сили і правового значення. Законодавче регулювання визначає місце нотаріуса в системі реалізації сімейно-правових процедур і припускає можливість їх здійснення без залучення судових органів у випадках, прямо передбачених законодавством [5].

Отже, адміністративно-правове забезпечення нотаріальної діяльності є важливим складником системи публічного адміністрування, спрямованим на забезпечення правової визначеності, захист прав учасників правовідносин та належне функціонування інституту нотаріату. Європейський досвід свідчить про тенденцію до розширення участі нотаріусів у здійсненні публічно значущих повноважень з метою підвищення ефективності правової системи та зменшення навантаження на судові органи. Нотаріус розглядається як суб'єкт, який поєднує ознаки публічного посадовця та представника незалежної юридичної професії, реалізуючи делеговані державою повноваження у сфері посвідчення прав і юридичних фактів. Особливе значення в діяльності нотаріату має превентивна функція, спрямована на забезпечення законності правочинів, попередження правових конфліктів і підвищення рівня правової визначеності у суспільстві.

Література

1. Bergamini E. (2026). La discussa natura giurisdizionale della funzione notarile nel diritto dell'Unione Europea. *Rivista di diritto internazionale privato e processuale*. Fascicolo 1. P. 1–48. ISSN 2975-1306.
2. Gusarov K., Shchokina O. O., Cherevatenko I. M., Kolisnyk O. V., Kolomiets Y. L. (2023). Preventive Function of a Notary in the Legal System of Society. *Documenta & Instrumenta*. Vol. 21. P. 111–126. DOI: 10.5209/docu.88106.
3. Delmas C. (2026). The Feminisation of the Notary Profession in France: End of a Patriarchal Bastion or Sedimentation of a Gender Stratification? *International Journal of the Legal Profession*. Vol. 33. Issue 1. P. 49–81. DOI: 10.1080/09695958.2023.2190898

4. Council Regulation (EU) 2016/1104 of 24 June 2016 implementing enhanced cooperation in the area of jurisdiction, applicable law and the recognition and enforcement of decisions in matters of the property consequences of registered partnerships. Official Journal of the European Union. 2016. L 183. P. 30–56. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2016/1104/oj>.

5. Code civil Paris : République française. 2026. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070721

ФЕЛИК Олександр Васильович,
доктор філософії у галузі «Право»,
докторант Київського університету інтелектуальної власності та права,
<https://orcid.org/0000-0003-0862-1453>

АДМІНІСТРАТИВНІ ОРГАНИ ЯК СУБ'ЄКТИ ПІДЗАКОННОЇ ПРАВОТВОРЧОСТІ В УКРАЇНІ: КОМПЕТЕНЦІЙНИЙ АСПЕКТ

Підзаконна правотворчість посідає важливе місце у функціюванні системи публічного адміністрування, оскільки спрямована на нормативне уточнення та забезпечення практичного виконання положень Конституції України і законів України. В умовах сучасного розвитку державного управління та розширення регуляторних функцій держави провідна роль у формуванні підзаконної нормативної бази належить адміністративним органам. Результативність такої діяльності значною мірою визначається належним нормативним закріпленням компетенції відповідних суб'єктів, меж здійснення ними правотворчих повноважень і правовою природою прийнятих нормативних актів. Водночас недостатня визначеність компетенційних засад підзаконної правотворчості може призводити до перевищення владних повноважень, дублювання нормативного регулювання та порушення вимог принципу верховенства права.

Провідною формою підзаконних нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України є постанови, що ухвалюються з метою нормативного регулювання суспільних відносин у сфері виконавчої влади. Їх розроблення та ухвалення здійснюється на колегіальній основі відповідно до процедур, установлених законодавством, зокрема положеннями Регламенту Кабміну.

Постанови мають загальнообов'язковий характер та поширюють свою юридичну дію на всю територію держави. Специфікою підзаконних нормативно-правових актів Кабінету Міністрів є їх визначальне місце в системі актів органів виконавчої влади, що зумовлює обов'язковість їх виконання міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади та місцевими органами виконавчої влади [1].

Міністерства як центральні органи виконавчої влади здійснюють свою компетенцію у сфері підзаконної правотворчості через реалізацію нормотворчих повноважень, що полягають у встановленні, зміні та скасуванні загальнообов'язкових правил поведінки через ухвалення підзаконних нормативно-правових актів. На думку З. Погорелової, зазначені повноваження становлять невід'ємний елемент правового статусу органів виконавчої влади, а тому мають обов'язковий, а не факультативний характер та безпосередньо пов'язані з виконанням покладених на орган завдань і функцій. Компетенція міністерств у сфері нормотворчої діяльності забезпечує конкретизацію положень законів і створює умови для їх ефективної реалізації у відповідних сферах публічного адміністрування, зокрема з урахуванням потреби оперативного правового регулювання. Разом із тим здійснення таких повноважень допускається виключно в межах компетенції та у спосіб, визначений Конституцією України і законами України, що встановлює відповідні межі щодо змісту та форми підзаконних нормативно-правових актів. Наголошується, що самостійність органів виконавчої влади у здійсненні нормотворчої діяльності не передбачає необмеженого розсуду, а вимагає дотримання законної мети наданих повноважень і засад правової держави [2].

Окреме місце в системі підзаконної правотворчості посідали органи Автономної Республіки Крим, наділені повноваженнями щодо ухвалення нормативно-правових актів у межах визначеної законодавством компетенції. Верховна Рада Автономної Республіки Крим, Рада міністрів та міністерства автономії здійснювали правотворчу діяльність на підставі Конституції України, законів України та Конституції Республіки Крим. Юридична дія

ухвалених ними актів поширювалася виключно на територію автономії та не могла виходити за межі встановленого обсягу автономних повноважень. Нормативно-правові акти Ради міністрів Автономної Республіки Крим перебували під контролем Президента України та могли бути скасовані ним у встановленому порядку, що відображало поєднання принципів автономії та унітарного устрою держави. Відповідно до Конституції АРК Рада міністрів автономії визначалася як вищий орган виконавчої влади АРК і була уповноважена ухвалювати підзаконні нормативно-правові акти у формі постанов. Такі постанови видавалися на основі та на виконання Конституції України, законів України, Конституції АРК, актів Президента України, Кабінету Міністрів України та Верховної Ради АРК [3].

Місцеві державні адміністрації є суб'єктами підзаконної правотворчості на регіональному та місцевому рівнях системи виконавчої влади. Голови обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій уповноважені ухвалювати розпорядження нормативного характеру, тоді як керівники структурних підрозділів здійснюють нормотворчі повноваження через видання наказів у межах визначеної компетенції. Зазначені акти спрямовані на забезпечення реалізації законів України та нормативно-правових актів органів виконавчої влади вищого рівня. Їх юридична дія поширюється виключно на відповідну адміністративно-територіальну одиницю, у межах якої здійснюються повноваження відповідної адміністрації. Законодавством передбачено механізми адміністративного контролю, що допускають скасування актів нижчого рівня вищими посадовими особами або Президентом України. Відповідно до Закону України «Про місцеві державні адміністрації» місцеві державні адміністрації наділені правом ухвалювати підзаконні нормативно-правові акти в межах своєї компетенції. Основною формою таких актів є розпорядження голів місцевих державних адміністрацій, які видаються на підставі та на виконання Конституції України, законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України та нормативно-правових актів органів виконавчої влади вищого рівня [4; 5].

Отже, підзаконна правотворчість є важливим напрямком діяльності адміністративних органів, спрямованим на конкретизацію та реалізацію положень Конституції України й законів України у сфері публічного адміністрування. Компетенція суб'єктів підзаконної правотворчості визначає межі їх нормотворчих повноважень, форми ухвалених актів та порядок їх реалізації. Провідне місце в системі підзаконної правотворчості займає Кабінет Міністрів України, постанови якого мають загальнообов'язковий характер і є обов'язковими для виконання органами виконавчої влади нижчого рівня. Міністерства та інші центральні органи виконавчої влади забезпечують деталізацію законодавчих приписів через ухвалення нормативно-правових актів у межах наданої компетенції та відповідно до принципу законності. Особливе місце у системі підзаконної правотворчості посідали органи Автономної Республіки Крим, правотворча діяльність яких обмежувалася межами автономних повноважень і територією автономії.

Література

1. Чорномаз О. Акти Кабінету Міністрів України у системі джерел адміністративного права України. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична. 2015. № 3. С. 204–211.
2. Погорєлова З. Нормотворчі повноваження органів виконавчої влади як правова основа їх нормотворчої діяльності. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право». 2023. Вип. 75(1). С. 47–52. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2022.75.1.7>
3. Конституція Автономної Республіки Крим : прийнята Верховною Радою Автономної Республіки Крим 21 жовтня 1998 року, затверджена Законом України від 23 грудня 1998 року № 350-XIV. Законодавство України. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/350-14>
4. Про правотворчу діяльність. Закон України від 24 серпня 2023 р. № 3354-IX. Відомості Верховної Ради України. 2023. № 93. ст. 364.
5. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 9 квітня 1999 року № 586-XIV. Законодавство України. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/586-14>

ТОПОЛЯ Руслан Володимирович,
кандидат юридичних наук, доцент,
головний судовий експерт Черкаського науково-дослідного
експертно-криміналістичного центру МВС,

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СУДОВИХ ЕКСПЕРТІВ У СИСТЕМІ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

В умовах сучасного реформування системи правосуддя в Україні істотно підвищується значення судової експертизи як важливого процесуального засобу забезпечення об'єктивності, повноти та справедливості судового розгляду. Судовий експерт є учасником процесу, висновки якого можуть суттєво впливати як на хід судового провадження, так і на ухвалення остаточного рішення у справі, що зумовлює підвищені вимоги до якості та добросовісності виконання ним професійних обов'язків. У таких умовах юридична відповідальність судового експерта набуває особливого значення як правовий механізм забезпечення належного виконання покладених на нього функцій. Її зміст охоплює систему заходів державного примусу, що застосовуються в разі порушення вимог законодавства або професійних стандартів експертної діяльності.

Б. Суржан дослідив зміст і види юридичної відповідальності судових експертів в умовах реформування судової системи, що зумовлює підвищення вимог до рівня їхньої професійної діяльності. Виокремлено кримінальну, адміністративну, дисциплінарну та цивільно-правову відповідальність, визначаючи особливості підстав і процедур притягнення до кожного з її видів. Значна увага приділяється кримінальній відповідальності за надання завідомо неправдивого висновку, безпідставну відмову від виконання покладених обов'язків, а також за розголошення відомостей досудового розслідування. Підкреслюється, що дисциплінарні заходи впливу, зокрема позбавлення кваліфікації, можуть застосовуватися в разі порушення судовим експертом вимог законодавства або встановлених методичних правил проведення експертиз. Окремо акцентується увага на значенні адміністративної відповідальності за прояв неповаги до суду та ухилення від участі у процесуальних діях. Також обґрунтовується потреба вдосконалення чинного

законодавства, зокрема щодо встановлення відповідальності за неподання експертом заяви про самовідвід [1].

М. Целуйко та О. Усенко здійснили комплексне дослідження відповідальності судових експертів як важливих учасників судового процесу, діяльність яких може істотно впливати на результати розгляду справ і ухвалення судових рішень. Виокремлюють дисциплінарну, адміністративну, цивільно-правову та кримінальну відповідальність, наголошуючи на відмінностях у їх правових підставах, порядку застосування та юридичних наслідках. У дослідженні наведено приклади національної судової практики, зокрема випадки позбавлення судових експертів кваліфікації, застосування штрафних санкцій за порушення професійних стандартів, а також притягнення до кримінальної відповідальності за надання завідомо неправдивих висновків. Поряд із вітчизняним досвідом проаналізовано зарубіжну практику, яка свідчить про суттєвий вплив неякісних або сфальсифікованих експертних досліджень на ефективність здійснення правосуддя. Значна увага приділяється недолікам чинного нормативного регулювання в Україні, серед яких визначаються нечіткість меж відповідальності судових експертів, відсутність належного централізованого контролю, можливість стороннього впливу та недостатній рівень професійної підготовки окремих експертів. З метою вирішення зазначених проблем ученими пропонується створення єдиного реєстру судових експертів, удосконалення процедур акредитації та запровадження незалежних органів моніторингу їх діяльності. Окремо наголошується на потребі розроблення етичних стандартів професійної діяльності та ефективних механізмів оскарження експертних висновків [2].

У Законі України «Про судову експертизу» питання юридичної відповідальності судового експерта врегульовано статтею 14, яка передбачає можливість його притягнення до дисциплінарної, адміністративної, цивільно-правової та кримінальної відповідальності у випадках і порядку, визначених законодавством України. Законодавець установлює, що підставою для дисциплінарної відповідальності є вчинення дисциплінарних проступків, до

яких віднесено самостійне збирання матеріалів для дослідження, проведення експертизи без належного процесуального доручення, передання виконання експертних повноважень іншим особам, порушення встановлених строків проведення експертизи, вихід за межі наявної кваліфікації або недотримання правил зберігання об'єктів дослідження. На судового експерта покладається обов'язок належного виконання доручених йому завдань, а невиконання або неналежне виконання таких обов'язків може бути підставою для постановлення судом окремої ухвали щодо притягнення його до дисциплінарної відповідальності. До осіб, які припустилися відповідних порушень, можуть застосовуватися дисциплінарні стягнення у вигляді попередження, тимчасового зупинення права на проведення судових експертиз або припинення такого права [3].

Юридична відповідальність судових працівників у межах Кодексу України про адміністративні правопорушення є складовою загального механізму забезпечення законності та підтримання правопорядку в державі. Судові працівники, нарівні з іншими особами, є суб'єктами дії положень Кодексу, який визначає адміністративне правопорушення як протиправну та винну дію або бездіяльність, за яку законом передбачено адміністративну відповідальність. При цьому застосування заходів адміністративного впливу допускається виключно на підставі закону та за умови дотримання встановленої процесуальної процедури, що забезпечує гарантії захисту прав і свобод особи. Кодекс наголошує на потребі здійснення адміністративного провадження в межах компетенції уповноважених органів і посадових осіб, тоді як прокурорський нагляд та право на оскарження виконують функцію запобігання можливим зловживанням. Для судових працівників це означає обов'язок дотримуватися не лише професійних стандартів діяльності, а й загальних правил поведінки, установлених законодавством для всіх громадян [4].

Отже, юридична відповідальність судових експертів є важливим елементом механізму забезпечення законності, об'єктивності та

справедливості судового розгляду, оскільки результати їх діяльності можуть істотно впливати на ухвалення судових рішень. Система відповідальності судових експертів охоплює дисциплінарну, адміністративну, цивільно-правову та кримінальну відповідальність, кожна з яких має власні підстави, порядок застосування та правові наслідки. Особливе значення мають заходи відповідальності за надання завідомо неправдивого висновку, порушення професійних обов'язків, недотримання методичних вимог та інші порушення законодавства у сфері судово-експертної діяльності. Закон України «Про судову експертизу» визначає правові підстави притягнення експертів до відповідальності та встановлює систему дисциплінарних стягнень із урахуванням принципу індивідуалізації покарання та гарантій професійної незалежності експерта. Водночас положення Кодексу України про адміністративні правопорушення забезпечують застосування адміністративної відповідальності виключно в межах закону та з дотриманням установлених процесуальних гарантій.

Література

1. Суржан Б. П. Юридична відповідальність судового експерта у світлі судової реформи // Криміналістичний вісник. 2018. № 2 (30). С. 46–54. DOI: <https://doi.org/10.37025/1992-4437/2018-30-2-46>
2. Целуйко М., Усенко О. Відповідальність судового експерта: аналіз та правові підходи. Криміналістика і судова експертиза. 2025. Вип. 70. С. 342–349.
3. 7. Про судову експертизу : Закон України від 25 лютого 1994 № 4038-XII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. 2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/4038-12>
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення (статті 1 - 212-24) : Кодекс України; Закон, Кодекс від 07 грудня 01984 № 8073-X // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. 2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/80731-10>

РУДЕНКО Михайло Михайлович,

кандидат юридичних наук,
доцент Київського університету інтелектуальної власності та права,
<https://orcid.org/0009-0008-8983-8470>

ПЕВНІ АСПЕКТИ КОМПЕТЕНЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Компетенція органів публічної влади належить до ключових категорій публічного адміністрування, оскільки забезпечує впорядкований розподіл владних повноважень між державними інституціями. Її нормативне закріплення створює чіткі межі реалізації владних функцій та запобігає дублюванню повноважень різними органами публічної влади. Зміст компетенції охоплює сукупність спеціальних знань, юридичних засобів і організаційних ресурсів, необхідних для належного виконання визначених завдань і функцій. Саме через механізм компетенції здійснюється владний вплив держави на суспільні відносини в межах установленної юрисдикції. Вона визначає місце та роль відповідного органу в системі публічного управління, окреслює сферу його відання та забезпечує правомірність прийняття управлінських рішень.

М. Гурковський та М. Сидоров здійснили дослідження компетенції Національної поліції у сфері забезпечення прав і свобод людини в умовах дії особливих правових режимів, зокрема воєнного стану. Акцентують увагу на розвитку законодавчого регулювання та його адаптації до сучасних безпекових проблем, пов'язаних із загрозами національній безпеці держави. Розкрито теоретико-правові засади правового режиму воєнного стану та його вплив на механізми реалізації й допустимого обмеження конституційних прав і свобод громадян. Наголошується на потребі подальшого вдосконалення нормативно-правового забезпечення діяльності органів поліції в умовах воєнного стану. Також проаналізовано зарубіжний досвід і співвідношення національних правових підходів із міжнародними стандартами у сфері забезпечення правопорядку. Підкреслюється важливість законодавчого

визначення спеціальних повноважень поліції, необхідних для ефективного виконання завдань в умовах підвищених безпекових ризиків [1].

О. Панова та О. Карась досліджують особливості компетенції та повноважень органів Національної поліції України у сфері забезпечення публічної безпеки. Дослідники наголошують, що ефективне функціонування поліції значною мірою залежить від чіткого нормативного закріплення її компетенції як одного з ключових елементів адміністративно-правового статусу. Зазначається, що зміст компетенції охоплює завдання, предмет відання та систему повноважень, які реалізуються відповідно до вимог чинного законодавства. Підкреслюється, що виконання функцій із забезпечення громадської безпеки та охорони правопорядку здійснюється через діяльність відповідних структурних підрозділів поліції. До основних напрямків діяльності віднесено реагування на правопорушення, підтримання публічного порядку та участь у заходах, пов'язаних із забезпеченням обороноздатності держави. Окрема увага приділяється потребі ефективної координації діяльності поліції з іншими суб'єктами сектору безпеки та оборони. Також наголошується на доцільності подальшого вдосконалення нормативно-правового забезпечення повноважень органів поліції [2].

В. Фелик розглядає компетенцію Національної поліції України крізь призму її діяльності як суб'єкта профілактики правопорушень. Зазначає, що виконання завдань у сфері запобігання правопорушенням потребує наділення поліції належним обсягом компетенції та відповідними владними повноваженнями. Підкреслюється відсутність єдиного підходу в адміністративно-правовій науці до визначення змісту категорії «компетенція» стосовно державних органів. Наведено різні наукові підходи до структури компетенції, її складових елементів та співвідношення із поняттям повноважень. Наголошується, що компетенція включає предмет відання та систему владних повноважень, які визначають межі діяльності відповідного органу. На підставі аналізу законодавства окреслено сферу діяльності поліції у профілактиці правопорушень, яка охоплює здійснення адміністративного

нагляду, взаємодію з населенням і складання адміністративних матеріалів. Окремо звертається увага на потребу подальших наукових досліджень щодо визначення та уточнення повноважень поліції у зазначеній сфері [3].

Відповідно до законодавства Національна поліція України визначається як центральний орган виконавчої влади, діяльність якого спрямована на служіння суспільству через забезпечення захисту прав і свобод людини, протидію правопорушенням та підтримання публічної безпеки і порядку. Реалізація компетенції поліції здійснюється через надання поліцейських послуг у визначених законом сферах діяльності. Нормативну основу функціонування поліції становлять Конституція України, закони України, акти Президента України, Кабінету Міністрів України та інші нормативно-правові акти. Органи поліції здійснюють свої повноваження у взаємодії з органами державної влади, органами місцевого самоврядування, громадськістю та міжнародними інституціями. Організаційна структура поліції включає окремі функційні підрозділи, діяльність яких спрямована на виконання покладених державою завдань у правоохоронній сфері [4].

Національна поліція України також реалізує державну політику у сфері охорони прав і свобод людини, протидії злочинності та забезпечення належного рівня публічної безпеки і правопорядку. Її компетенція охоплює здійснення превентивної та профілактичної діяльності, виявлення, попередження та припинення кримінальних і адміністративних правопорушень. До повноважень поліції належать своєчасне реагування на повідомлення про правопорушення та інші події, організація рятувальних заходів і участь у ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій. У межах визначеної законодавством підслідності органи поліції здійснюють досудове розслідування, оперативно-розшукову діяльність та розшук осіб, які переховуються від органів правосуддя [5].

Отже, компетенція органів публічної влади є одним із ключових елементів публічного адміністрування, оскільки визначає межі реалізації владних повноважень, забезпечує розподіл функцій між суб'єктами влади та

запобігає їх дублюванню. У сфері діяльності органів поліції компетенція розглядається як складова адміністративно-правового статусу, що охоплює завдання, предмет відання та систему повноважень, необхідних для виконання покладених функцій. Особлива увага приділяється адаптації компетенції поліції до сучасних безпекових проблем, пов'язаних із функціонуванням держави в умовах особливих правових режимів та потребою забезпечення прав і свобод людини. Важливе значення має нормативне визначення спеціальних повноважень поліції, спрямованих на підтримання публічної безпеки, охорону правопорядку, профілактику правопорушень і взаємодію з іншими суб'єктами сектору безпеки та оборони.

Література

1. Гурковський М. П., Сидор М. Я. Компетенція Національної поліції щодо забезпечення прав і свобод громадян в умовах особливих правових режимів. Соціально-правові студії. 2020. Вип. 2 (8). С. 58–64. DOI: 10.32518/2617-4162-2020-2-58-64
2. Панова О.О., Карась О.В. Особливості компетенції та повноважень органів Національної поліції України у сфері забезпечення публічної безпеки // Порівняльно-аналітичне право. 2016. № 5. С. 213–215
3. Фелик В. І. Компетенція Національної поліції України як суб'єкта профілактичної діяльності. Наше право. 2017. № 1. С. 62-66. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nashp_2017_1_11
4. Про Національну поліцію : Закон України від 02 липня 2015 № 580-VIII. Верховна Рада України. 2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/580-19>
5. Про затвердження Положення про Національну поліцію : Постанова Кабінету Міністрів України; Положення від 28 жовтня 2015 № 877. Верховна Рада України. 2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/877-2015-%D0%BF>

ГОРІНОВ Павло Валерійович,

директор Навчально-наукового інституту права та політології, професор кафедри приватного права та галузевих юридичних дисциплін Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, кандидат юридичних наук, доцент, заслужений працівник соціальної сфери України, ORCID 0000-0002-8294-2784

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

За сучасних умов розвитку демократичної держави молодіжна політика України посідає важливе місце як основа та інструмент формування активного, соціально відповідального й конкурентоспроможного молодого покоління. Її ефективне здійснення потребує належного нормативного забезпечення, яке визначає правові засади реалізації молодіжної політики, механізми її впровадження та систему інституційних гарантій забезпечення прав молоді. Разом із тим результативність державної політики в цій сфері значною мірою залежить від спроможності правової системи оперативно реагувати на зміни в соціальному середовищі, сфері зайнятості, освіті, інформаційному просторі та безпековій ситуації. Нормативно-правове забезпечення є не лише юридичним підґрунтям реалізації молодіжної політики, а й важливим інструментом державного сприяння розвитку та самореалізації молодих громадян.

В. Ярошович зазначає, що нормативно-правове забезпечення державної молодіжної політики в Україні формується сукупністю законів, постанов парламенту, указів глави держави, актів уряду та рішень органів місцевого самоврядування, які забезпечують правові умови для реалізації прав та інтересів молоді. Підкреслюється, що чинне законодавство передбачає механізми фінансової підтримки молодіжних об'єднань, інформаційного забезпечення, а також створення підприємств, установ і організацій, діяльність яких спрямована на роботу з молодими людьми. Особлива увага приділяється спрямованості нормативної бази на забезпечення соціального захисту молоді, розвиток її творчого потенціалу та сприяння інтеграції у суспільне життя. Водночас акцентується увага на наявності недоліків законодавчого регулювання, яке не завжди відповідає сучасним потребам і викликам молодіжної політики. Потреба подальшого вдосконалення пов'язується із закріпленням ефективних гарантій діяльності молодіжних організацій, розширенням можливостей участі молоді у процесах ухвалення рішень та реалізацією програм розвитку [1].

Комплексне нормативно-правове регулювання молодіжної політики в Україні закріплено в законодавстві, яке визначає її як один із пріоритетних напрямків державної політики, спрямований на створення умов для розвитку та самореалізації молодого покоління, розширення його участі в суспільному житті та підвищення рівня конкурентоспроможності молоді. Законодавством встановлено основні поняття, принципи, напрями, завдання та механізми реалізації державної політики у молодіжній сфері, а також визначено систему суб'єктів, відповідальних за її впровадження. Важливим елементом нормативного забезпечення є закріплення стратегічних пріоритетів розвитку молодіжної політики та обов'язку держави сприяти розвитку молодіжної інфраструктури, молодіжної роботи, міжнародної співпраці та інтеграції молоді в суспільні процеси. Особливе значення надається забезпеченню участі молодих громадян у формуванні та реалізації державної політики через діяльність консультативно-дорадчих органів, громадських об'єднань та інших механізмів взаємодії з органами публічної влади [2].

На рівні підзаконного регулювання визначено механізми використання бюджетних коштів для реалізації заходів державної молодіжної політики та утвердження української національної і громадянської ідентичності. Відповідні нормативні положення спрямовані на фінансування молодіжних програм, надання грантової підтримки, сприяння діяльності молодіжних організацій та забезпечення функціонування спеціалізованих державних установ. Координацію реалізації таких заходів здійснює центральний орган виконавчої влади, відповідальний за формування та реалізацію державної політики у молодіжній сфері, а також відповідні державні інституції підтримки молоді. Нормативно визначено цільове призначення бюджетних ресурсів і порядок їх розподілу на конкурсних засадах відповідно до встановлених пріоритетів, напрямків діяльності та затверджених кошторисів [3].

Важливе місце в системі нормативного забезпечення займає підзаконний акт, який деталізує процедури реалізації програм, проєктів та

заходів державної політики в молодіжній сфері та сфері утвердження української національної й громадянської ідентичності. Ним визначено порядок планування, організації та фінансування відповідних ініціатив за рахунок коштів державного і місцевих бюджетів із застосуванням програмно-цільового методу. Документ містить систематизований понятійний апарат, що сприяє уніфікації термінології у сфері публічного адміністрування молодіжної політики. Також встановлено класифікацію проєктів залежно від рівня їх реалізації та змістовного спрямування, що забезпечує системність державної підтримки молодіжних ініціатив. Фінансування таких заходів здійснюється виключно за результатами конкурсного добору та після затвердження відповідних планів реалізації й кошторисної документації, що сприяє підвищенню прозорості процедур та зниженню корупційних ризиків [4].

Указ Президента України від 12 березня 2021 року № 94/2021, яким затверджено Національну молодіжну стратегію до 2030 року, посідає важливе місце у системі нормативно-правового забезпечення державної молодіжної політики. Документ визначає стратегічні цілі, основні принципи, пріоритетні напрями та механізми реалізації державної політики щодо молоді, формуючи комплексний підхід до підтримки розвитку молодого покоління в умовах сучасних суспільних трансформацій. Його ухвалення базується на визнанні молоді активним учасником суспільних і державотворчих процесів, що передбачає розширення можливостей молодих людей брати участь у виробленні та ухваленні управлінських рішень. Стратегія є важливим інструментом публічного адміністрування, який ґрунтується на принципах субсидіарності, інклюзивності та доказового підходу до реалізації прав та інтересів молоді. Реалізація визначених стратегічних завдань передбачає взаємодію органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інститутів громадянського суспільства, представників бізнесу та міжнародних партнерів [5].

Отже, нормативно-правове забезпечення молодіжної політики є основою формування та реалізації державної політики, спрямованої на

створення умов для розвитку, самореалізації та активної участі молоді в суспільному житті. Його зміст охоплює систему законодавчих і підзаконних актів, які визначають принципи, напрямки, механізми реалізації молодіжної політики та повноваження суб'єктів її здійснення. Важливими складовими нормативного регулювання є фінансова підтримка молодіжних програм і організацій, розвиток молодіжної інфраструктури, забезпечення міжнародної співпраці та сприяння громадянській активності молодого покоління. Особливе значення приділяється створенню умов для участі молоді у процесах формування та реалізації державної політики через діяльність консультативно-дорадчих органів і громадських об'єднань.

Література

1. Ярошович В. І. Ефективність законодавчого та нормативно-правового забезпечення державної молодіжної політики щодо можливостей самореалізації у молоді в Україні. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління. 2018. Т. 29 (68), № 5. С. 198–202.
2. Про основні засади молодіжної політики : Закон України від 27 квітня 2021 № 1414-IX // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. 2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/1414-20>
3. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення заходів державної молодіжної політики та утвердження української національної та громадянської ідентичності : Постанова Кабінету Міністрів України; Порядок, Перелік від 22 лютого 2012 № 116 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. 2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/116-2012-%D0%BF>
4. Про затвердження Порядку реалізації програм, проєктів та проведення заходів державної політики у молодіжній сфері та сфері утвердження української національної та громадянської ідентичності : Наказ; Мінмолодьспорт від 03 березня 2016 № 808 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. 2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/z0453-16>
5. Про Національну молодіжну стратегію до 2030 року: Указ Президента України від 12 березня 2021 р. № 94/2021. База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. 2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/94/2021#Text>

ПЕРЕЛІК АВТОРІВ

Бурла Ілля Григорович, доктор філософії у галузі «Право», старший науковий співробітник Науково-дослідного інституту морського та космічного права.

Горінов Павло Валерійович, директор Навчально-наукового інституту права та політології, професор кафедри приватного права та галузевих юридичних дисциплін Українського державного університету імені Михайла Драгоманова, кандидат юридичних наук, доцент, заслужений працівник соціальної сфери України.

Кальчук Олексій Миколайович, кандидат юридичних наук, докторант Київського університету інтелектуальної власності та права.

Онищук Олександр Олександрович, кандидат юридичних наук, доцент, старший науковий співробітник Науково-дослідного інституту морського та космічного права, здобувач наукового ступеня доктора наук.

Руденко Михайло Михайлович, кандидат юридичних наук, доцент Київського університету інтелектуальної власності та права.

Тополя Руслан Володимирович, кандидат юридичних наук, доцент, головний судовий експерт Черкаського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС.

Трунін Даниїл Юрійович, здобувач Науково-дослідного інституту публічного права.

Фелик Олександр Васильович, доктор філософії у галузі «Право», докторант Київського університету інтелектуальної власності та права.

Черняк Оксана Олегівна, адвокат, PhD, викладач-сумісник кафедри адміністративного права, інтелектуальної власності та цивільно-правових дисциплін Київського університету інтелектуальної власності та права.

Матеріал подано в авторській редакції

Коректор: В.М. Демченко

Оригінал-макет виготовлено в ГО
«Академія адміністративно-правових наук»